

TEMATYCZNA SIEĆ ADOPTOWANEJ AKTYWNOŚCI FIZYCZNEJ
SPONSOROWANA I UZNANA PRZEZ KOMISJĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH PROGRAMÓW
EDUKACYJNYCH SOKRATES I SPOŁECZNEJ INTEGRACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
POPRAZ AKTYWNOŚĆ FIZYCZNĄ

Mimo działań promocyjnych i regulacji w sprawie integracji osób niepełnosprawnych, w istocie zbyt wielu ludzi jest w dalszym ciągu pozbawionych możliwości pełnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa. W Samej tylko Europie osoby niepełnosprawne składają się na 10% ludności. Ludzie ci mają takie same prawa człowieka, co pozostali obywatele. Sport i ćwiczenia fizyczne nie tylko nabierają coraz większego znaczenia z punktu widzenia gospodarki, ale są przy tym ważnym elementem dobrego fizycznego, emocjonalnego i społecznego samopoczucia osób niepełnosprawnych i mających szczególne potrzeby.

Wprawdzie w Europie zasada Normalizacji pojawiła się już z górą 30 lat temu, to jednak w istocie niepełnosprawne dzieci i niepełnosprawni dorośli często nie uczestniczą w zajęciach fizycznych i programach sportowych, a czasem postrzegają swe uczestnictwo jako coś nieudanego i deprymującego. Nauczyciele w dalszym ciągu przyjmują w stosunku do osób niepełnosprawnych postawy stygmatyzacji. Wynika to po części z braku wiedzy. System kształcenia obowiązujący w Europie nie jest gotowy na spełnianie potrzeb osób niepełnosprawnych w ramach środowiska integracyjnego. Aby wypełnić tę pustkę, w 1999 roku utworzono Sieć Tematyczną Kształcenia i Społecznej Integracji Osób Niepełnosprawnych poprzez Adoptowaną Aktywność Fizyczną (THENAPA), by zdefiniować i rozszerzyć europejski wymiar Adoptowanej Aktywności Fizycznej (APA). Zadaniem programu THENAPA było lepsze kształcenie osób zawodowo zaangażowanych w całej Europie w Adoptowaną Aktywność Fizyczną, by ostatecznie poprawić jakość życia osób niepełnosprawnych.

Cele THENAPA przedstawiały się następująco:

- Dokonanie analizy struktur kształcenia i formowania, struktur interuniwersyteckich, Europejskich Stowarzyszeń APA, organizacji i struktur rządowych, federacji narodowych, centrów rehabilitacji, specjalnych szkół dla osób niepełnosprawnych
- Stworzenie sieci "refleksji i działania" mającej wesprzeć edukacyjną i społeczną integrację osób niepełnosprawnych poprzez APA w różnych krajach partnerskich.

Ostatecznie, program THENAPA dał następujące wyniki:

- Stworzenie w Europie zaktualizowanych, adekwatnych programów edukacyjnych APA, dzięki zdefiniowaniu "hardkorowego" profilu specjalisty zajmującego się adoptowanym Wychowaniem Fizycznym (WF) i działalnością na różnych poziomach kształcenia, co pozwoliło na określenie „idealnego profilu” specjalisty APA (*filary formacji "filar edukacji"*),
- Utworzenie i uruchomienie narodowych grup do spraw strategii wdrażania i integracji, które mogą posunąć naprzód sprawę rozwiązania spotykanych w skali całego kraju problemów związanych ze społeczną integracją osób niepełnosprawnych poprzez aktywność fizyczną (*filary integracji — podział na "zwykłą szkołę ze lekcjami wychowania fizycznego" i "integrację poprzez sport"*).

W okresie trzyletniej już historii THENAPA eksperci – przedstawiciele z 23 krajów europejskich opracowali wspólny program APA i Sportów, który ma być ujęty w programach kształcenia akademickiego adresowanych do absolwentów i studentów studiów podyplomowych Wychowania Fizycznego, Rehabilitacji, Rekreacji i Sportu. Każdy kraj członkowski złożył raport w sprawie sytuacji osób niepełnosprawnych w edukacji i sporcie.

Na podstawie tych raportów, w ramach projektu THENAPA sformułowano zalecenia dotyczące strategii integracji osób niepełnosprawnych poprzez APA w środowiskach

szkolnych, rekreacyjnych i sportowych.

ZALECENIA WYNIKAJĄCE Z PROJEKTU THENAPA

Objęcie Wychowaniem Fizycznym (WF)

Ważnym krokiem w kierunku integracji jest promowanie kształcenia obejmującego WF, które jednak nie powinno być adresowane do samych tylko osób niepełnosprawnych, ale również do społeczeństwa jako całości, aby mogło się odpowiednio przygotować do życia z ludźmi niepełnosprawnymi. Adoptowane Wychowanie Fizyczne skierowane jest do wszystkich tych, którzy z jakiegoś powodu nie są w stanie uczestniczyć w sposób bezpieczny lub z powodzeniem w zajęciach wychowania fizycznego. Zapewnia adoptowanie, modyfikowanie i zmiany zajęć wychowania fizycznego w celu dostosowania ich do osoby niepełnosprawnej tak, jakby była osobą całkowicie sprawną.

Zajęcia WF

1. Integracja powinna rozpoczynać się już w przedszkolu.
2. Należy zwiększyć ilość godzin WF i ilość godziny specjalnego szkolenia nauczycieli WF na poziomie nauczania przedszkolnego i podstawowego.
3. Zdaniem Światowej Organizacji Zdrowia ilość godzin WF należy zwiększyć na wszystkich poziomach nauczania.

Objęcie zajęciami a WF

1. Nauczyciele WF muszą zapewnić taki stopień adoptowania, jaki potrzebny jest każdemu dziecku. Muszą dostosować sprzęt i tak zorganizować zajęcia, by te leżały w granicach możliwości najbardziej nawet upośledzonego dziecka.
2. Adoptowaniu należy poddać metody wychowawcze, materiały, strategie i sam program nauczania.
3. Z WF nie należy wyłączać szczególnych potrzeb edukacyjnych (SEN) studentów. Nauczyciel WF powinien podjąć decyzję o prowadzeniu zajęć pod nadzorem lekarza i rodziców niepełnosprawnego dziecka.
4. W składzie komisji psychologiczno-pedagogicznych powinni znaleźć się profesjonaliści specjalizujący się w APA oraz nauczyciele WF, ponieważ komisje te podejmują decyzje w sprawach potrzeb mentalnych i związanych z kształceniem akademickim, formułowanych przez niepełnosprawnych studentów, ustalając często wyłączenie takich studentów z zajęć WF.
5. Program WF należy traktować jako obowiązkowy element ogólnego kształcenia niepełnosprawnych dzieci. Każde dziecko niepełnosprawne ma prawo uczestniczyć w zajęciach wychowania fizycznego i podlegać stosownej ocenie.

Szkolenie nauczycieli

1. Rozszerzenie i poprawa jakości programu kształcenia, jak również zapewnienie praktyki powinno doprowadzić do tego, że zajęcia wychowania fizycznego prowadzone będą przez profesjonalistów.
2. Należy zaproponować pewną ilość obowiązkowych zajęć prowadzących do uzyskania stopnia w dziedzinie wychowania fizycznego.
3. Studenci WF powinni przechodzić obowiązkowe zajęcia z AFA.

Ustawodawstwo związane z objęciem zajęciami WF

1. W niektórych krajach istnieją już rozwiązania legislacyjne dotyczące włączenia AFA, choć wymagają jeszcze doprecyzowania i uszczegółowienia. Jest to konsekwencja faktu, że wiele liceów nie pracuje w jednym systemie edukacyjnym.
2. AFA należy uwzględnić w ustawie o kształceniu podstawowym, ponieważ w większości krajów istnieje jakaś ustawa dotycząca edukacji specjalnej, choć w niektórych z nich prawo dotyczące kształcenia uwzględnia sprawy WF.
3. Należy opracować politykę objęcia zajęciami WF, opartą na ocenie jakości doświadczeń zyskiwanych przez dzieci i samego procesu integracji.
4. Należy stworzyć system kontroli procesów integracji i włączania zajęć WF.
5. Należy stworzyć prawo dotyczące integracji, a nie samych warunków integracji.

Integracja osób niepełnosprawnych poprzez sport i adoptowaną aktywność fizyczną

Stworzenie zajęć sportu wyczynowego i rekreacyjnego dla osób niepełnosprawnych ma istotne znaczenie z punktu widzenia poprawy jakości ich życia, jak również ich dobrej kondycji fizycznej, psychicznej i społecznej. W większości krajów europejskich sportowcy niepełnosprawni stanowią niewielki jedynie procent wszystkich sportowców. Wielu przedstawicieli THENAPA sądzi, że ta mała liczba osób niepełnosprawnych włączających się do sportu wynika z istnienia licznych barier (fizycznych, społecznych, ekonomicznych), braku informacji o treningach adresowanych do osób niepełnosprawnych, słabej współpracy pomiędzy odnośnymi strukturami oraz braku dostatecznej liczby profesjonalistów specjalizujących się w AFA. Zalecenia THENAPA dotyczące włączenia sportu i adoptowanej aktywności fizycznej przedstawiają się następująco:

1. Potrzebne jest kształcenie. Należy stworzyć system rekrutacji, który pozwoli na zatrudnienie większej liczby specjalistów APA i trenerów przez związki i federacje sportowe – ludzi dysponujących nie tylko wystarczającą znajomością danej dziedziny, ale również zawodowymi kwalifikacji.
2. Należy stworzyć warunki integracji i współpracy dyscyplin sportowych uprawianych przez osoby w pełni sprawne i niepełnosprawne, zapewniając jednocześnie pomoc finansową.
3. Każdy kraj powinien doprowadzić do wzmocnienia więzi łączących federacje sportowe zrzeszające osoby niepełnosprawne i federacje sportowe ludzi w pełni sprawnych, dostosowując przepisy i regulaminy do różnych form aktywności sportowej.
4. Rządy muszą przyjąć na siebie odpowiedzialność za opracowanie takiej polityki szczebla ogólnokrajowego, która zapewnić będzie jednakowe możliwości uczestnictwa na wszystkich poziomach sportu, jak również możliwość rozwoju sportu osób niepełnosprawnych, stwarzając odnośne warunki finansowe, organizacyjne, środowiskowe i społeczne we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
5. Należy poprawić dostępność obiektów sportowych.
6. Działania integracyjne należy różnicować stosownie do rodzajów niepełnosprawności oraz życzeń i możliwości osób niepełnosprawnych.
7. Podstawą sportu osób niepełnosprawnych powinna być integracja indywidualna i grupowa, współpraca i współdziałanie społeczne.